

Инж. Мілан Мнягончак – вгодный кандідат на председу РОС

Ближить ся сейм Русиньской оброды на Словенську (мав бы быти 17. декабря 2011 у Гуменнім), а з тым і вольбы ей председы і выконного выбору. Кто буде стояти на челі той організації, на котру ся шырока громада позерать як на репрезентантку Русинів на Словенську, бо є зо вшыткых наших русиньских організацій найстаршов і найзнамішов? Зато бы никому не мало быти єдно, хто буде стояти на ей челі і яки люде будуть zvolены до ей выбору!

Наслідуючі roky будуть періодом, коли будуть знамы выслідкы зо списованя людеі і мы вірїме, же про нас Русинів будуть оптимістичны. Каждый, хто слїдує ситуацію в русиньскім русі і вызнать ся в проблемах, яки в сучасности маме мы Русины на Словенську, усвідомлює собі – котры з них суть найважнїшы і зато бы ся мали рїшати як першы. Бесспорно, на першім місцю стоїть вопрос школства, т. є. навчаня русиньского языка і культуры на школах нашого регіону на вшыткых ступнях. Не менше важныма суть проблемы асиміляції, словакізації літургічных обрядів, і так як в кождей области нашого сплоченьского і господарьского жывота, є то недостаток фінанцій на пресу, культурны акції і іншого характеру народностну і культурну роботу Русинів. Але суть ту – не менше важны – і проблемы міджілюдьских односин міджі функціонарями русиньских організацій, споры і напята, котре шкодить нелем їм, але і вшыткым Русинам і їх доброму мену.

В тім контексті ня ословив у числі 10 – 11/2011 *Народных новинок* розговор із Инж. Міланом Мнягончаком, генералным директором Хемкоставу ГСВ Гуменне, а. с., який барз точно выстигнув округ проблемів у русиньскім русі на Словенську і настолїв потребу їх безодкладного рїшаня. З того, што пан Мнягончак повів, є ясно, же добрі познать проблематику русиньской народностной меншыны на Словенську, часто спонзорує акції розлічногo характеру, є довгорічным членом РОС, гордо ся голосить к русиньскому роду і русиньскому материньскому языку, і залежить му,

абы ся уведжены проблемы рїшали динамічніше, як дотеперь. Ёго персонална характеристика як знамого філантропа, ёго народностне пересвідчїня, довгорічны менежерьскы способности і належны контакты на різних уровнях сплоченьского і економічного жывота суть ёго вызначнов девізов, яку бы міг ефективно схосновати і в роботі на русиньскім народностнім полю. *(Позн. ред.: Як сьме ся дізнали од Янка Калиняка зо Свідника, наприклад, ведно з ним і Іваном Русинком просадили на Містьскім заступительстві у Свіднику, жебы свідницькый фестивал ніс назву і был „Фестивалом культуры Русинів і Українців“ і жебы Русины партіциповали на ёго реалізації. Аж по них, але без них (!?) пішли за пріматором Свідника в тім ділі сучасны функціонарі РОС, жебы му ознамили, же на фестивалі будуть сполупрацювати зо СРУСР-ом, хоць то не была їх первістна ініціатива, ани нияк ся не подїляли на ей выслідку.)*

Особно Инж. М. Мнягончака познам і знам, же докаже і одкрыто повісти свій погляд а є критичный к тым, котры шкодят розвитку нашого русиньского руху. З оглядом на сплоченьске поставлїня пана Мнягончака, високу функцію в єдній із найвекшых фірем на выходнім Словенську і з оглядом на высше уведжену характеристику, Є ВГОДНЫМ КАНДІДАТОМ НА ФУНКЦІЮ ПРЕДСЕДЫ РУСИНЬСКОЙ ОБРОДЫ НА СЛОВЕНЬСКУ. Пан директор Мілан Мнягончак є знамый в днешній комплікованій господарьскій ситуації своєв спонзорьсков активностєв, підпоров русиньских культурных акцій, концертів наших співаків русиньских народных співанок і конкретно, наприклад, і фінанчнов помочов выдаваня *Народных новинок*. Бо треба отворено признати, же в днешнім періоді політичны і культурно-сплоченьскы функції можуть продуктивно реалізувати лем тоты люде, котры окрем персоналных і професіоналных предпкладів діспонують і фінанчныма можностями, респ. самы суть солвентныма, што є таксамо передусловієм на досягнутя позітивных выслідків у роботі на кождей функції, враховано народностно-культурной сферы.

Тым не хочу спохыбнєвати передусловія і далшых кандідатів на функцію председу РОС, респ. кандідатів на членів ей выконного выбору, котры будуть хотїти дістати ся на чело Русиньской оброды, враховано дотеперішнєго председу Владіміра Противняка, котрый як председа РОС дашто хосенного і зробив. Наконєць хочу повісти, же на сеймі Русиньской оброды на Словенську будуть, окрем Инж. Мілана Мнягончака і далшы кандідаты, котрых будуть делегаты сейму волити, а вірю, же будуть zvolены такы, котры будуть реалізувати свої функції на хосен Русинів і далшого розвоя діятельства Русиньской оброды і Русинів, бо то є найважнїше, і на тім нам вшыткым Русинам мусить залежати. А ту мать добры передусловія і шансы праві споминаный силный і схопный кандідат – Инж. Мілан Мнягончак із Гуменного.

Др. Петро КРАЙНЯК, Пряшів, фотка: А.З.

Тото чїсло новинок

Выходить вдяка

Міланови Мнягончакови

На мою справу, же про мізерну тогорічну підпору штату грозить, же перестануть выходити першы пореволючны русиньскы *Народны новинкы*, по другый раз зареаговав Инж. Мілан Мнягончак із Гуменного, передплатитель і читатель наших новинок од самого їх зачатку. Пан Мнягончак підпорує много активіт, а нас тішить, же міджі нима є і русиньска преса. Тым ся проявив як свідомый Русин, котрому не є єдно, ці *Народны новинкы* будуть выходити, або ні. За себе, за творців новинок і за вшыткых наших читателів, передплатителів і сімпатізантів панови Мнягончакови дякуєме і вірїме, же буде іншпіраціов про далшых свідомых Русинів, котрым лежить на серціо судьба *Народных новинок*, а тым і забезпечїня плураліты поглядів на русиньскы народностны проблемы.

На поштовне за експедицію попередніх чїсел НН (од ч. 4) приспіли: Орестес і Катерина Мігелі зо США, Елейн Русинко зо США, Іван Фріцькый з Кошіць, Марія Цимова зо Снины і незнамый добродитель. І їм вшыткым щїро дякуєме.

Наконєць припоминаме, же хто хоче фінанчно підпорити выданя далшых чїсел НН, може на наш банковый рахунок чїсло 4012549760/7500 послати подля своїх можностей фінанчну частку, або зо загранича на рахунок ч.: IBAN: SK 76 7500 0000 0040 1254 9760, BIC: CEKOSKVBX, на адресу банкы: Československá obchodná banka, robočka Prešov, Hlavná 96, 080 01 Prešov, респ. послати банковый шек, адресованый на *Rusín a Ľudové noviny*, обчаньске здружїня, яке выдавать споминаны новинокы.

А. З., шефредактор

Директорови ку 60-ці

(Инж. Міланови Мнягончакови, генералному директорови Хемкоставу ГСВ, а. с., в Гуменнім.)

Тілько хвалы і красных слов
ся з медій дізнавам,
же од серця русиньского
Вам честь передавам.

Холем у вірші,
в пару рядках,
моїх дрібных, скромных,
няй здоровічко Вам служыть
на благо Русинів родных!

Своім серцєм і работов
многих потїшыте,
дарунками своєї фірмы
многим помагате.

Такых людеі тяжко найти
днесь, в нелегкій добі,
жебы з ласков помагали
людєм у їх біді.

Няй в жывоті Вашім плоднім
щастя домінує,
у Вашім серціо і надале
няй добро панує!

Многая Вам літ, директоре!

Не забыла ем на Вашу давнїшу фінанчну поміч і про русиньську організацію у Снині, за котру ем Вам хотїла холем таким малым, але щїрым стишком зо серця подяковати.

Марія ГІРОВА, Снина

Семінар к недожытым 60-ым народенинам ПгДр. Марії Мальцовской

• Небога ПгДр. М. Мальцовска, асистентка ІРЯК Пряшівської універзити, публіцистка і письменка, перша споміджі письменців на Словенську і міджі женами оцінена Премію А. Духновича за русинську літературу. Фотка: А. З.

Того року 5. мая бы ся ПгДр. Марія Мальцовска была дожила округлого жывного юбілея, но судьба то зарядила інакше. Бог ей хотів мати в тот час коло себе. 25. септембра 2010 сі ей по бою з тяжков хворотов поволав ку собі.

Вшиткы, котры ся надіяли, же Маша Мальцовска бой з тяжков хворотов выграє і ведно з нёв ославлять ей 60. народенины, зышли ся на міджінароднім літературнім семінарі, жебы поспоминати і оцінити ей роботу, ей принос як літераторки і як незабытой особности в русиньскім возроднім процесі. Семінар ся

одбыв 2. децембра 2011 в засіданні *Consilium maius* нового ректорату Пряшівської універзити (ПУ), якого організатором був Інститут русиньского языка і культуры (ІРЯК). Проект, авторков якого была ПгДр. Марта Бенькова, ПгД., асистентка ІРЯК ПУ, був реалізований з барз скромнов фінанчнов підпоры Уряду влады СР – програму Култура народностных меншын 2011 – зато адекватно тому мусив быти зреалізований, т. е. не в такім форматі, як бы собі то была особность Марії Мальцовской заслужыла, што підкреслила директорка інституту доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., у своїм вступнім приговорі.

Одкрыта семінара ся несло в петній і емотівній атмосфері. Пету і емоції было чути як з слов вступного приговорю, вірша під назвов *Тобі* автора Юрка Харитуна, написаного на память недавно усопшой Марії Мальцовской-Парасковой і з *Жывного епілогу М. Мальцовской* в інтерпретації студентки русиньского языка і літературы ПУ Мірославы Дзубовой, так і з образу, яким тот семінар збогатила Словенська телевізія, студію Кошиці, вдяка архівным награвкам з розлічных моментів жывога письменкы, котры в минулых роках накрутила і одвысылала СТВ в русиньскых народностных маґазінах.

Такым способом – образом і звуком – участници семінара припомняли собі вызначну особность русиньского світа, котра од нас одышла так скоро і нечekanо. Емотівній момент то був про вшиткых участників, враховано найблизшой родины – манжеля Володимира і сына Володя, котры тыж прияли позваня на семінар і обдаровали участників посліднів книжков авторки – „романом в новелах“, як го назвав Мґр. Валерій Падяк, к. н., з Ужгорода – *Зелена фатаморґана*. Ціла вступна часть семінара, закінчена на знак почливости минутом тиха за помершов, в участників выкликав чути, якбы наша письменка там была з нами і пришла собі выслуhati, як реферуючі порозуміли і трактують ей літературній одказ. Як ПгДр. Кветослава Копорова повіла, „мали сьме можность відіти і выслуhati *женський* і *мужський* погляд, але і погляд розлічных ґенерацій з розлічных углів погляду на творчость Марії Мальцовской“, котры в своїх вступях прочітали реферуючі подля програму семінара.

Авторков першого реферату під назвов *Найкрасша приповідка* была професорка Мерілендской універзити в Болтморі (США) Др. Елейн Русинко. Нажаль, не могла взяти участь на семінарі, так ей реферат прочітала ПгДр. Кветослава Копорова, председкыня Сполку русиньскых письменців Словенска. Як ся участници семінара дізнали, проза Марії Мальцовской была про професорку Русинко жрідлом познания з многих аспектів. Марія Мальцовска была і віком, і многыма далшыма моментами зо свого жывога про Елейн Русинко близков нелем письменков, але і женов, особов, котра жыла і писала о многім, што Елейн Русинко або ей найблизшы (котры мали русиньске коріня і як многы други Русины пришли до Америки за ліпшым жывотом) тыж істым способом переживали, зато не мала проблем одповісти на вопрос, ці напише реферат на семінар присвячений М. Мальцовській, позітивно. У вступі спомянула, як ся з письменков спознала але тыж, як ей пожадала о поволіня на переклад ей твору до анґліцького языка. Поволіня од нёй дістала, но переклад собі уж прочітати не стигла. Шкода. Авторка реферату на основі аналізу творів доходить к тому самому заключіню, як і Марія Мальцовска, же „найкрасша приповідка – то є сам жывог“. Праві ним – властным жывотом, як і жывотом людей навколо себе, ся М. Мальцовска інспіровала при писаню своїх творів.

Другым выступаючим був літературній критік доц. ПгДр. Валиль Хома, к. н., з Братіславы, який прочітав реферат під назвов *Особитость художнёго чуття в літературных творах ПгДр. Марії Мальцовской*. Доцент Хома розобрав проблем народного чуття М. Маль-

цовской к русиньскому народу і языку. Вказав на факт, же хочь Маша зачала писати в українськым языку, такой як было мож публіковати у своїм роднім русиньскым языку, зачала писати і публіковати на нїм, а к українськыму ся уж нігда не вернула.

Як третій реферуючий, із своєв темов *Роль і місце епізоды в умелецькым тексті Марії Мальцовской* выступив літератор доц. ПгДр. Андрій Антоняк, к. н. Свій погляд на творчость письменкы, представив з боку теорії літературы. Свій реферат заміряв на єдну часть з теорії літературы, котру подрбно спрацовав і ілюстровав на выбранных укажках текстів.

Далшый погляд – на роль женських постав у творчости авторки представила Мґр. Івана Джундова, ПгД., одборна асистентка катедры славістики Філософичной факулты ПУ, в темі *Жена в творчости Марії Мальцовской*. Реферуюча у своїм рефераті красно, зо женського погляду, розобрала феномен жены в творах авторки, де героїні переважно жыють професійно успішній, но внуторно ненаповнений жывог. Аналізувала характеры і судьбы жен з ей творів, але тыж тіпологию других постав у творчости письменкы, котра є интересна тым, же далшы выступаючі в творі поставы (преважно женськы) безпосереднє підпорують главну поставу – жену.

З посліднім рефератом в літературній секції выступив Мґр. Валерій Падяк, к. н., з Высукного центра карпатістики в Ужгороді. В рефераті під назвов *Ідея служіня, авады „власна кров“ у творчих роздумованях Марії Мальцовской* розоберать словне спойня „власна кров“ в різних творах і зображованых ситуаціях, причім приходить ід заключіню, же і тот феномен нелем можеме найти на різних місцях у творах, але все має еднакый і силный вплив на героїню, на ей роздумованя. Писательчыны герої все вирішали, же не мож ніч планого вчинити проти „власній кровлі“.

За посліднім рефератом секції была директорков інституту, котра вела цілий семінар, отворена діскузія. Она, самособов, не зістала не выжыта, дакотры з участників семінара хотіли поспоминати на свої особны стрічі з Машов, як ей фаміліарно звали, іншы хотіли перед вшиткыма демонштровати почливость к особі письменкы і ей необычайный талант на комунікацію з людми, котров

все доказала притягнути людей на свій бік і інспіровати їх к активній ініціативі в бою за свої ідеалы. Так ідеалы Марії Мальцовской – бой за зліпшіня жывога жены-Русинкы, за ей поставліня в родині і в сполочности, але передовыткым бой за поставліня Русинів, стали ся ідеалами і про Гавриіла Бескида, Марію Ґрову, Квету Галасову, но і многих других, з котрыма ся нагодно або цілено стрічала.

Позад діскузії наслідовала курта перерва, а по ній языкова секція, на котрій были прочітаны рефераты робітників секції языка Інституту русиньского языка і культуры ПУ заміряны на аспекты русиньского языка, выходячі з літературных творів М. Мальцовской. Доц. ПгДр. Василь Ябур, к. н., ся заміряв на *Номінативны формы і деклінацію дакотрых чуджіх субстантивів*, доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., на *Найфреквентованішы словотворны поступы субстантивных деріватів*, ПгДр. Кветослава Копорова на *Дакотры формы вжываня часослов в русиньскым языку* а ПгДр. Марта Бенькова, ПгД., на *Родный діалект Марії Мальцовской в порівнаню з русиньскым списовным языком*.

Окрем того, участници в языковій секції ся могли дізнати о тім, які в сучасности рїшають проблемы языкознателі ІРЯК ПУ ведно з членами языковій комісії, котра фунгує як poradный орган інституту і недавно мала перше засіданя од ёго взнику (2008) і офіціального схваліня Штатуту ІРЯК ПУ (2010) Академічным сенатом ПУ. З наслідной діскузії ся вказало, же языкова секція може іщі веце як літературна заінтересовала вшиткых тых, што вытримали до кінця семінара, бо по прочітаню рефератів ся розвинула жыва діскузія і мож было збачити, же Русины слідують з великым интересом вшитко, што ся тыкає кодифікованой подобы русиньского языка і чуливо реаґують на каждую зміну ці поправку у правилах. То є позітивній факт, бо язык лем тогды може фунговати, кідь буде приятый ёго поужывателями і будуть ним нелем писати, комуніковати, але і самы будуть активныма творцями процесу ёго розвитку, включно здоконалёваня норм правопису.

Зденка ЦІТРЯКОВА,

штудентка 3. річника штудійного програму русиньскый язык і література – вытварне уменя ПУ

• Часть участників Міджінародного літературного семінара к недожытым 60. народенинам Марії Мальцовской: (зліва) муж небогой В. Мальцовскый, сын Володя, В. Падяк, А. Плішкова, І. Джундова, В. Хома і К. Копорова.

Studium Carpato-Ruthenorum 2012 10. 6. – 1. 7. 2012

Пряшівска універзіта в Пряшові є єдинов універзітов у Словацькій републіці, котра реалізує навчаня акредітованого бакаларьского і магістерьского студійного програму русиньскый язык і література, ґестором котрого є Інститут русиньского языка і культуры. Вдяка ёго 3-тыжденному едукачному проекту *Studium Carpato-Ruthenorum – Міджінародна літня школа русиньского языка і культуры* Пряшівска універзіта є сучасно єдинов універзітов на світі, котра зреаґовала на интерес о таку форму навчаня русиньского языка з боку домашніх і заграничных адептів і в сучасности рихтує третій річник того міджінародного проекту.

Цілієм проекту є здобыти або росшырити языковы компетенції в русиньскым списовнім языку і проглубити знаня з области карпаторусиньской історії, культуры, літературы і етноґрафії.

ПЕДАГОГІЧНЫЙ ПРОЦЕС

Процес едукациі на літній школі проходить в просторах Пряшівської універзити. Навчаня ведуть высокошкольскы професоры, фундованы славісты і шпеліціалісты в области карпаторусиністики зо Словакії, України, США і Канады. Педагогічний процес творить інтензівный курс русиньского языка (уровні А, Б, Ц) і історії карпаських Русинів, котрый на тім річнику буде росшырений о історію русиньской літературы і культуры і о мінікурз етноґрафії карпаських Русинів окрем анґліцького і в русиньскым языку. В ціліім педагогічний процес обсягує 30 годин русиньской історії в анґліцькым і русиньскым языку, 30 годин русиньского языка в анґліцькым і русиньскым языку, 6 годин етноґрафії Русинів в анґліцькым і русиньскым языку, години конверзації в неформальных просторах, ґрупах і ситуаціях, т. е. мімо універзітних клас.

Абсолвенты здобудуть Цертіфікат о абсолвованю Studium Carpato-Ruthenorum 2012.

КУРЗ ІСТОРИЇ КАРПАТЬСКИХ РУСИНІВ

Курз є заміряный на історію Карпаськой Руси і карпаських Русинів од найстаршых часів аж по сучасность. Буде росшырений о лекції з історії русиньской літературы і культуры.

КУРЗ РУСИНЬСКОГО ЯЗЫКА

Курз є заміряный на здобытя і росшырїня языковых компетенцій в русиньскым списовнім языку. Має теоретичну і практичну часть. Теоретична часть є заміряна на здобытя знань з области системной штрктуры русиньского языка. Цілієм практичной части є навчїти ся бісїдовати по русиньскы і писати. Курз буде росшырений о години конверзації в неформальных просторах, ґрупах і ситуаціях.

МІНІКУРЗ РУСИНЬСКОЙ ЕТНОґРАФІЇ

Мінікурз є заміряный на дакотры области етноґрафії карпаських Русинів: народны співанкы, музику, звыкы, традиції...

СУПРОВОДНЫ АКЦІЇ

Інтеґралнов частєв літній школы є супроводный програм, котрый ся реалізує все в пообідніх годинах і через вікенды.

ТЕРМІН

Приглашкы на Studium Carpato-Ruthenorum 2012 ся приймають он-лайн найпізніше до 1. марца 2012 на адресі urjk@unipo.sk, респ. на поштовій адресі: Prešovská univerzita, Ústav rusínskeho jazyka a kultúry, Nám. legionárov 3, 080 01 Prešov, Slovenská republika.

Маковицька струна потребує іновацію

Єм далеко од того, жебы єм ся нег'ативно говорив о культурно-сполоченьскых акціях, котры суть організованы з добрым заміром і не пошкоджують інтереси великой групи людей, в нашім припадї русиньской народностной меншыны на Словеньску. Акція під назвов **Маковицька струна** vznikла в Бардеєві в році 1972, в часї, кідь тогдышній „Культурний союз українських трудящих“ мав задачу організувати події, котры бы доказовали, же на Словеньску є лем українська народностна меншына, а же Русинів у нас нїт. Словом, главным програмом спомянутой організації было реалізувати акції заміряны на однароднёваня Русинів. Тота задача організації, вообще недемократична українізація Русинів, была реалізована од року 1952 до новембра року 1989. В тім періодї русиньска народность не была узнавана і наперек тому, же **веще як тисяч років Русины на нашій території екзистовали і творили як матеріалны, так духовны цінности в тісній сполупраці з Словаками.** На Словеньску є вещь як 260 сел, в котрых жыють Русины. Українська народность ани в єднім припадї в СР не творить основну територіалну єдиніцію – село. У вшыткых спомянутых селах їх жытелі говорять по русиньскы.

Маковицька струна у своїх зачатках вшыткы русиньскы народны співанкы презентувала як українскы, потім зась назва ся змінила на пісні „Русинів-Українців“ і наперек тому, же така народность у нас николи не была, ани в сучасности не є. В році 2010 у вступнім слові до той акції **Маковицьку струну** представитель „Союзу русинів-українців Словацкої республіки“ характеризівав як презентацію „русько-українських пісень“. В послїдніх роках суть выдаваны плагаты під назвов „**Маковицька струна – огляд народних пісень**“. Організатори уж не уваджають якої народности тоты співанкы суть. Няй уж буде будь-яке привластнёваня, мушу повісти, же **русиньскых співанок на Маковицькій струні є скоро 98 %, але організатори якбы не знали, або не хотїли найти правилну назву народа, котрому тоты народны співанкы належать і котрый**

їх вытворив. Такы суть методы українізаторів Русинів, нажаль, і в сучасности. Главный організатор акції „Союз русинів-українців СР“ надале і в сучасности поуживать стары українізаторьскы методы і не узнавать право Русинів на властництво своєї русиньской культуры. В тім припадї не решпектує Уставу СР, ст. 12, як і ст. 34. Русиньску культуру неправом привластнюють собі Українці, а в тім контексті зо жалєм конштатуєме, же і сполуорганізатори в Бардеєві беневоолентно берут участь на українізації Русинів. **Не усвідомлюють собі, же Русины суть Русинами, а не Українцями.** Кідь главный організатор хоче направлєвати **Маковицьку струну** з первістным заміром, няй участным на акції представить українскы пісні, але в окресї не є ани єден український колектив.

Маковицька струна бы мала мати в сучасности новий обсяг,

котрый бы презентував русиньскы, словеньскы і українскы співанкы з тым, же каждая співанка бы была менована подля народа, котрому належить. **Про мене была і є немислима реальность, же дотеперь в програмі Маковицькой струны дость абсентує самостатный блок словеньскых співанок верьхнё Шаріша, реґіону, в котрім Русины жыють ведно зо Словаками.** Наспак, організатори в дакотрых припадах забезпечили співаків з таких словеньскых сел, як Копрівніца, Гажлін-Бардеєв, але співакы мусили інтерпретувати русиньскы пісні ай наперек тому, же не знають русиньскый язык. На окреснім колї в році 2011 в Ялинках єдна з наших найліпшых співачок нелем в нашім окресї, але і на выходнім Словеньску, народности словеньской, співала русиньску пісню, але з таков інтерпретаціов русиньского языка, же скінчила на послїднім місцю.

Новый, іновований обсяг **Маковицькой струны** треба зробити так, абы в єднім блоку были співанкы русиньскы, в другім шарішскы, в третім українскы і далшых народностных меншын жыючих на выходнім Словеньску. **Не мали бы хыбовати ани ромскы співанкы, а тогды дана акція бы была досправды переглядом народных пісень так, як є то теперь пропаговане на плаґатах.**

В ниякім припадї слова модераторів бы не мали быти в українськїм языку, як є то дотеперь, але каждый блок бы ся модеровав у такій

речі, в якій будуть звучати народны співанкы. Мусить ся решпектувати і зложія публікы, котре є в переважній мірї з представителів Русинів і Словаків.

Не знам порозуміти причіны, чом на **Маковицьку струну** суть позываны лем представителі української амбасады ці конзулату, а чом не суть позываны і представителі амбасад Польщі, Росії і далшых штатів, котрых жытелі на выходнім Словеньску жыють.

Наконець підкреслюю, же Уряд влады СР і в тім році приділив дотацію в сумї 13 212 євр на акцію **Маковицька струна – перегляд народных співанок**, значить **НЕ українскых, але НАРОДНЫХ співанок.**

Русиньска оброда на Словеньску в сучасности в повнім розсягу буде пожадовати Уряд влады СР, котрый одповідать за народностну політику, абы Союз Русинів-Українців у далшїм періодї не зловжывав русиньскый фолклор, русиньску культуру і не приписовав ей культурі Українців. **Фінанчна дотація патрить тій організації лем на акції з українськым обсягом.** Будеме пожадовати, жебы Рамковий договір Рады Европы на охрану народностных меншын был дотримований і в условиях нашого міста і окресу. Повинностєв представителів народностных меншын є, жебы каждая народностна меншына хранила і розвивала культуру своєї народностной меншыны без засягів до культуры іншой народностной меншыны.

Іван БАНДУРІЧ, Бардеєв

Музей Енді Варгола – 20-річний юбілант

21. октобра 2011 Музей модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях ославив 20 років своєї екзистенції. За тоты roky ся выпрофілював на музей цілосвітового значія. Доказав, же собі заслужить шпещіалный статус і ку тому адекватну підпору штату.

Престижне оцініня

Закладатель музею, уж небогый брат Енді Варгола – **Джон Варгола** припоміг немалов міров к тому, же култове діло до Міджілаборець дістали. Сынове небогого Джона до Міджілаборець зо США про робочі повинности не пришли. Перевзятєм Великой ціны Енді Варгола родина повірила **Любу Противнякову**, членку Джонової родини. Джон Варгола здобув оцініня *in memoriam*. На будові музею Енді Варгола святочно відкрили памятну таблу Джонови Варголови.

Цїну Енді Варгола за стрічность і поміч музею при реконструкції будовы і при здобываню збіркового фонду перевзяв і председа Пряшівского самостравного края **Петро Худїк.**

Віктор Ясань: „Екзистенція музею є підложена.“

Віктор Ясань, історик уменя і приятель Джона Варголы, повів, же і в сучасности приходять к гробу родини Варголовых у Піттсбургі люде, котры там кладуть квітки і охабляють свої одказы.

„Тото саме, абы люде приходили, мож зробити і ту. Екзистенція того музею в Міджілабірцях є під-

ложена, што ся уж потвердило. *Італіане і Німці ся просять, де суть Міджілабірці. Знають уж, же Енді не был Чех, але Русин, і же на кінцю Словеньска, в Миковій, ся народили єго родічі,*“ підкреслив Ясань.

Подля Ясаня смертєв Джона Варголы бы ся не мав сперти творчий процес. „*Потребуєме молоду генерацию історіків уменя, жебы знали представити візію на далшых 20 років діятельства музею. На форумах містных і крайскых самострав бы мали выступати компетентны люде з великым надгядом і духом і тоту думку обгаєвати.*“

Світ здобывать і теперь

Єднов із причін, чом є екзистенція музею у Міджілабірцях підложена, є подля Ясаня то, же хоць Енді мать коріня в тім краю, доказав добити нелем Америку, але цілий світ і добивать го і дале. „*Іщі все маме што робити, абы сьме ся дістали до Піттсбургі і жебы ся дістав Піттсбургі ту,*“ повів на марґо візії о будучности музею. Вывітлив, же в музею Варгола в Піттсбургі окреме му хыблять інформації о музею в Міджілабірцях і документ, котрый бы то презентовав.

ПСК музея ся не вздасть

Ясань з Худїком мали єднакый погляд, а то, же музей у Міджілабірцях перекрочів граніці реґіону, мать цілосвітове значія і доказав, же му належить окремый статус. Росходять ся але в поглядї на будучу справу музею. Поки Ясань собі знать представити тот музей як высунуту експозицію Народной ґалерії в Братіславі, Худїк – нїт. „*Поки было справцєм міністерство културы, не купило ани єден образ Е. Варгола до збіркового фонду музею у Міджілабірцях. Кідь ся музей дістав під справу Пряшівского самостравного края, од року 2002 дав до порядку маєтковы односины, жебы тоту часть будовы дістав до властництва і міг до нєй інвестувати. В році 2009 сьме інвестовали 286 тисяч євр до комплексной оправы стріхы музею. Інвестовали сьме ай до збіркового фонду,*“ підкреслив П. Худїк.

Додав, же музей мать таке значія, жебы стояло за то, абы му приділяв шпещіалну увагу і штат. Но не через зміну справці, але через фінанчну підпору приділену музею посередництвом Пряшівского самостравного края.

Анна КОРНАЄВА,

© Petit Press

К ославам музею

Інштїтут русиньского языка і културы Пряшівской універзіты в Пряшові організував **24. новембра 2011** в засїдалні деканкы Факулты гуманїтних і природных наук в Пряшові **17. Научный семінар карпаторусиністікы.** Семінар был присвячений 20-річній екзистенції і роботї унікатной європской інштїтуції, котра ся находить на Словеньску в Міджілабірцях – **Музею модерного уменя Енді Варгола.** Участь на семінарі прияли екстерный сполупрацовник музею **Мґр. Мартін Цубяк** (зліва), який выступив з лекціов на тему **Творчость Енді Варгола як інтермедіалный витварний „продукт“**, і кураторка музею **ПаєдДр. Даньєла Капралєва** (справа), яка представила історію взнику і хронологію найвызначнішых подій, які позначили профілацію і сучасный став той інштїтуції. Сучастєв семінара было промітаня скороченой верзії фїлму **Комплетный портрет Енді Варгола.**

• 11. новембра 2011 на Інституті русинського языка і культури Пряшівської університету ся одбыло засідання узшого кругу (лінгвістів) языковой комісії. Участь на першій засіданню прияли окремі робітників секції языка ІРЯК ПУ – доц. ПгДр. А. Плішковой, ПгД., координаторки комісії, ПгДр. К. Копоровой, ПгДр. М. Бенковой, ПгД., таксамо членове комісії, котры офіціално потвердили своє членство на вызву ІРЯК ПУ: доц. ПгДр. В. Ябур, к. н., доц. ПгДр. Ю. Панько, к. н. і ПгДр. Ю. Цігра, к. н. Окрем главной, рабочей части, участници засідання собі припомянули вызначный юбілей єдного з кодифікаторів русинського языка на Словеньску – Василя Ябура, який 28. 10. 2011 ся дожыв красных 75 років жывома. Активній і плодній роботі над русинським языком доц. В. Ябур присвятив скоро 20 років свого жывома і в новодобій історії зробив найвызначніший слід в процесі ёго кодифікації і розвою. За то му належить подякованя вшиткых Русинів.

О філозофії русиньской ідентіфікації

Народностныма філозофічныма проблемами Русинів на Словеньску суть: наша русиньска екзистенція, познання факту і вызнаму ідентіфікації, познання ціны русиньского народного возроджіння і под.

Кібы на челі русиньского народностного руху од року 1990 доднесь стояли лем люде, які маюць стояти (то суть люде, котры знаюць, што є цілём русиньского народного руху і як тот ціль треба досягнути), і кібы вшиткы челны представителі Русинів цілий процес возроджіння народа брали в повній мірі серьёзно, і кібы все і на вшыткы были ідеалны условія, так уж днесь Русины бы ся добила повного верейного узнання (т. є. і з боку України) ...

... Реально то ся може стати лем тогды, як русиньским функціонарям буде досправды іти о ідентіфікацію русиньской культуры. Але, нажал, тепер так то не є. Што є їх сучаснов пріорітов? Чом не є ідентіта русиньской культуры пріорітов? Што є в сучасности в них на першій місцю? Де нас ведуть? То суть актуалны філозофічны русиньскы темы днешніх днів ...

... Прошу ся: Маюць Русины важный інтерес о верейну презентацію своєї культуры як русиньской, або ся лем хочуть забавляти і „забивати“ довгу хвілю речами і увагами о тім, які сьме мы великы Русины? А точно так блідо вызерать інтерес о нашы пріоріты у вшиткых русиньскых обчаньскых здружіннях на Словеньску. Є лем пару еднотливців у кождім здружінню, котрым реально залежить па рішанню проблемів. То суть тязуны русиньской самоідентіфікації. Еліты русиньского народного возроджіння. Без них бы вшытко пропало ...

... Снага робити про властну славу поужывать методу „выпаління рыбника“ тому другому в русиньскім русі. А так ся росшырюють на Словеньску міжюсобны спори, спори міжжі організаціями і ліквідують ся еліты русиньского руху. Проявлять ся інтерес о популізм, зато ся розкол в русиньскім народнім русі уж пару років лем проглублює. Вызерать то так, же в сучасній Русиньській оброді на Словеньску (РОС) хочуть ся відіти лем тоты самы люде, а веце нікого при собі не стерплять ... А знаме, яких „одборників“ на русиньску культуру і філозофію народного возроджіння маме на челных функціях в РОС. **Зато є важным вопросом – кого громада Русинів мать в будучности зволити на чело своєї організації, а кого – не може. На чело народа не може быти зволений хоць-хто, то потверджує і сама практика і сучасна ситуація.**

... Роботу з людьми треба знати робити, треба мати к людям позітивне психологічне одношіня, а тот приступ нашым сучасным представителям в РОС хыбує. То є найвекша хыба і причіна розколу в русиньскім народнім русі ...

... **Ту є простор, жебы сьме повказали на цінности двох філозофічных фактів, а тыма суть: ціна факту русиньска ідентіта і ціна факту русиньскый фолклорный етнобізнис у русиньскім народнім русі ...** При нерозумінню тых одборных термінів наступує на обрану психологічний природный пуд заховы властного „я“, бо vznikать у незнаючого даной проблематики чутя огрожіння властной авторіты, зато допереду ся сама высувать агресівита і егоїзм огроженой особы, а так сьме на порозі верейного пропагованя властной самолюбости і популізму. Выслідком є хвалькарство і будованя культу особности. А то є припад і сучасного веджіння РОС ... **Видиме, же є міцно недобрі волити до челных функцій в народностных обчаньскых здружіннях філозофічно ці народностно дезорьєнтованых людей.** Чім будуть лаіци активнішыми, тым веце шкоды нароблять властным людям в обчаньскых здружіннях і у своій околиці без того, жебы собі тото самы усвідомили.

... Наспак, мудрый лідер розложит силы рівномірно і забезпечує розвой у вшиткых сферах народностно-сполоучняго жывома. А протю потребує розвивати з мудрыма людьми позітивну філозофію, жебы притягнув якнайвеце людей і одборників до сполупрацы, і жебы дістали якнайвеце знань і про рішаня проблематики у розлічных сферах ... Розумный лідер фінанції розділює пропорціално на розвой вшиткых сфер і корігує їх навышіня адекватно потребам. Чім веце сфер фінанчно оживиме в русиньскім етносі, тым векшыи вызнам має русиньскый народный рух. Сучасна ситуація в РОС і за ей границями ся вызначає лем жывелным і твердым просаджованём русиньского фолклорного етнобізнису а веце нічим ... Фінанції приділены про русиньку народностну меншыну, намісто того, жебы были розділены на фінанцованя вшиткых сфер, ідуць лем єдиним смером – на фінанцованя співаків, музикантів, танечників ... Треба критіковати тых представителів РОС, котры не роблять так, як собі то жадать актуална народностна ситуація і не акцептують пріоріты в русиньскім русі. Забывають на область школства або музейництва. Таки нечінны,

але самохвалны функціонарі суть міцно сімпатичны нашым нежычливцям, котры бы уж ради віділи русиньске возроджіння лежати в болоті. А днешня єдносторонна робота РОС є гаранцію ліквідації русиньского народного возроджіння ...

... О ідентіфікації і возроджінню народа можеме бісідувати лем тогды, як розвивае вшиткы сфери народного жывома, а нелем єдну. Як то не решпектуєме, потім вызерать, же і русиньскый народ є дезорьєтований, а нечудо, же молоды ся ганьблять, же суть Русинами, а зато собі пишуть словеньску народност ... **Філозофія є найважніша научна область у процесі народной самоідентіфікації, зато ей вызнам і познання філозофічных категорій ся не сміє підцінівати, бо на тото самы доплатаме крутов поражков і смішным крахом нашого снажіння ...** Тепер ся єден Русин од другого діштанцує, а з того тязать нашы нежычливці. Кому тота політика помагать? Русиньскому Злу або Добру? Таку негатівну філозофію завело сучасне веджіння РОС. Є то лем нагода, або маме ту замірну, коншпірачну, скрыту саботажа? ...

... Вызерать так, же люде на високих постах недостаток знань о цінностях народного возроджіння замінують агресівітов і реагують нервозно або підло. То не є правільне, бо такий крок выкликує нежеланы конфлікты у властных рядах, ослаблює інтересы о рішаня проблемів русинства, переставают ся розвивати активіты з цілём, жебы ся досягла єднота в русиньскім русі. То є вина сучасных челных представителів, главно в Русиньській оброді на Словеньску.

... Векшына людей є на челі русиньского народного руху лем зато, бо суть там номінованы на вырочных громадах або сеймах обчаньскых здружінь ... Зато ся їм ставать, же не розумлять ани одборній термінології з даной проблематики о народній самоідентіфікації, о котрій ся пише в пресі. Потім собі тоты выразы самы по своему неправильно высвітлюють, а наслідно самы вырабляють конфліктны ситуації у властных рядах, котры переносять і мімо них, глядаючі вину в других ...

(З шыршого матеріалу Мгґр. Яна КАЛИНЬКА, який мож цілий прочітати на интернеті на Округлім столі Русинів, короткый задум о ситуації в русиньскім народнім русі на Словеньску в часі перед 11. сеймом Русиньской оброды, який бы мав быти 17. децембра 2011 в Гуменнім, спрацоває: А. З.)

НОВЫ КНИЖКЫ

Зверху долов видите обалкы трёх публикацій, які вышли в тых днях. Першу выдав Сполук русиньскых писателів Словеньска (СРПС), а далшы дві – Академія русиньской культуры в СР із центром у Пряшові. До кінця рока 2011 СРПС выдасть іщі дві книжки: *Приятелі слід зеленого дуба і белавого неба* Кветы Мороховічовой-Цвик і *Русиньскый літературный алманах на рік 2011* зоставителькы ПгДр. Кветославы Копоровой. -р-

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Шефредактор: Мгґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Adresa: **Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 0905 470 884. Реґістрацне ч. **EV 327/08, МІС 49 438.** Предплатне на рік є **8,50 €.** Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2